

Hitruu, ete tun lah movtjidum säämi kietâtuojijn! Mij uázžup koččâmušâid sâmmilii kietâtyeje pirrá, nuuvt ete mij lep čokkim vástádâsâid puoh enâmus kojijâdum koččâmuššâid. Jis tun jieh kaavnâ tääbbin vástádâs jieijâd koččâmušân, vääldi ohtâvuodâ šleđgâpostáin sami.duodji[at]co.inet.fi. Mij pivdep huámâšid, ete mij uázžup ennuv koččâmušâid já tondiet västidem sáttá ájánid. Takkâ perustuumeest!

1. Uázžu-uv kii peri kevttiđ Duodji Shopist ostum pyevtittâsâid?

Maangâs oroh smiettâmin, maid pyevtittâsâid ij-sâmmiliih uázžuh uástiđ já kevttiđ já šadda-uv mottoom pyevtittâs kevttimáin sujâlâžžân kulttuurlâš appropriaation. Hirmâd pyeri, ete tun smietah kulttuursensitiivlášvuodâ!

Mij lep suogârdállâm ennuv ovdâsvástádâslâšvuotâkoččâmušâid já čuávdám toos lahtojeeje aasijd sehe seervi tooimáin já Duodji Shopist. Váldu-uási Duodji Shopist ostum pyevtittâsâin puáhtá kevttiđ riijáht aabâs tegu mon peri eres pyevtittâs puorijn uámitobdoin já čiävláht. Mij lep merkkim Duodji Shopist sierâ taid pyevtittâsâid, moh láá ärbivuáválávt kevttum tuše sâmisärvusist, adai identiteetpyevtittâsâid, maid puáhtá uástiđ riijáht mutâ moi kevttimân lahtojeh kulttuurliih vuárdâmušah.

Identiteetpyevtittâsah láá tagareh tyejipyevtittâsah, maid lahtoo eromâš merhâšume nomâlâsân sâmikulttuur siskáldâs aanoost. Tai kietâtyeji pyevtittâsâi kevttim muštâl toi merhâšume tobdei taid kevtee ulmuu sâmmilâšvuodâst. Toh tuáimih talle etnisâšvuodâ čäitten. Táválávt toh muštâleh ulmuu ohtâvuodâst tiätu sâmikuávlá uásân já/tâi kielâ- tâi kulttuurlâš juávkun, já toh kiävttojeht tiätu riehtiinsiipij já njuolgâdusâi miäldâsávt.

Mij vyebdip Duodji Shopist ennuv iärrás-uv ko identiteetpyevtittâsâid. Eres kietâtyeji pyevtittâsâi kevttim lii sâmmilij riehti- já vuáhádum vuávâlâšvuodâ keččâmkuávlust riijá já heivee puohhâid, adai tai táválíi kevttim sâmmiliih aneh hiäivulâžžân iärrásâid-uv ko jieijâs kulttuurlii juávhu jesânâid. Mij jyehip aainâs já tuđâvâžžân sâmikulttuur oosijd já tuáivup, ete sâmmilij kietâtyejičeepij pyevtittâsah pyevtitteh ilo kevttedis. Mij tuáivup-uv, ete kiävtáh čiävláht tuu Duodji Shopist uástim pyevtittâsâid. Siämmást tun tuárjuh sâmmilijd kietâtyejičeepij já irätteijeid!

Sámi Duodji -servi lii lamaš mielđ kuhháá Sámi Duodji -kálvumerkkâvuáhâduvâst. Duodji Shopist kávnnojeht tääl-uv maangâ tyejičeepi pyevtittâsah, moh láá merkkejum eromâš já kuhháá aanoost lamaš Sámi Duodji -sertifisistemmerhâin. Taat merkkâ täähid uástei, ete pyevtittâs lii sâmmilii kietâtyejičeepi tâi -čeepij kiedâi tuoijum. Lasseen tot muštâl, ete pyevtittâs lii rahtum ärbivuáválijn amnâsijn já ton vuolgâsaijeen lii ärbivuávâlâš säämi kietâtyeji, ärbivuávâlâš hammim tâi ärbivuávâlâš kevttim. Sámi Duodji -sertifisistemmeerhâ kriteráid puávtáh uápásmiđ čujottâsâst www.samimade.com. Taat kálvumerkkâvuáhâdâh lii udâsmittum majemui iivij, já forgâ tot uáinoo kulâtteijeid ain čielgâsubboht.

Ko uástáh kietâtyeji syergi pyevtittâsâid Duodji Shopist, puávtáh lede vises ete pyevtittâsah láá sâmmilij tuoijum já pyevtittem. Uástimáin Duodji Shop kietâtyeji pyevtittâsâid tun lah mielđ tuárjumin sâmmilij kietâtyejičeepij, nissoonvâldâsii kietâtyeji syergi já sâmikulttuur ubâlâžžân. Duodji Shopist kávnnoo meiddei ennuv eres-uv ko kietâtyeji pyevtittâsah, eereeb iärrás kirjeht já muusik. Keejâ tärkkilubboht mii nettikäävpist <https://duodjishop.fi/> tâi kollii mii käävpist Anarist Sajosist.

2. Mii lii kulttuuriláš appropriatio já mondiet tast savástáalloo?

Kulttuurlii appropriatiost lii táválávt koččamuš tast, ete ij-sämmiláš tuáimee váldá lovetáá kuávdášlijd oosijd sámmikulttuurist kávpálaš tai eres ulmijd ibbeerdhánnáá tai merhášume sámmiláš ucceeblohon.

Laapi madhášemiálattásast já joba Suomâ markkânistmist láá ääigi miel ávhástállám sámmikulttuuráin vuovvijn, mii lii tovâttám negatiivlijd vaiguttásâid sámmikulttuurán. Tain puáhtá mainâšid puárisáigásijd já stempálistee stereotypiaid sehe sámmilii kietátyeje tai ton stiijlâ kopijistem. Kiäs peri sámmilâžân lii lussád njuolgiđ munejurduid já nube tááhust njuolgâ raasism-uv lii tietum. Lasseen appropriatiost lii lamaš negatiivláš vaiguttás sámmilii kietátyejuárgán já sámmilij kietátyejičeepeij máhđulášvuodáid piergiđ syergist.

Sámmiliih láá pajedám ääši almoli savástálmân tai negatiivlij vaiguttásâi tiet. Siämmáá ääigi ovtâskâs teemain vuálgám siárvádâhliih lihástâsah láá pajedám viđásuh almoli savástállám já ráhtusáid čyecce tarkkum. Iráttâsah láá tarkkuuškuáttám uđđâsist pyevtittásâidis meiddei ucceblovoi keččámkuávlust. Mij lep jieččân illoon huámášâm, ete ovdâsvástádâsliih toimâmvyevih kiásutteh sehe kulátteijeid já finnoduváid ain eenâb. Mij viggâp táäl jieččân uásild västidiđ pyerebeht ovdâsvástádâsáslášvuotâ- já sensitiivlášvuotâkoččamuššâid čielgâsmitmáin pyevtittásjuávu Duodji Shopist, vai kulátteijeeh pyehtih torvolij mielâi já čiávláht kevttiđ sámmilij ráhtei pyevtittásâid.

3. Lah-uv tun movtijdum tuoijuđ säämi kietátyeje kávpáávt, viežžâđ inspiraatio sámmilii kietátyejiärbist tai iávtuttiđ kávpálii tai taidálii ohtsâšpargo?

Sámi Duodji -seervi já Duodji Shop ulmen lii tuárjuđ sámmilijd kietátyejičeepeijd já ärbivyevi ovdánem, ko tot vaaigut kuhes äigikooskâst oles säämi aalmug pyereestvajemân já sámmikulttuur eellimnavccáid. Sámmilii kietátyejičeepeist lii sámsiárvusân kullen vuoigádvuotâ já máhđulášvuotâ ávhástállâđ jieijâs arbijn kávpáávt já sámmikulttuur siskáldâs kulttuurlij riehtiiprinsiipeij miel. Mij movtijdittep säämi kietátyejičeepeijd meiddei uásalistid taidálaš já kávpálaš ohtsâšpargoprojektáid. Sámmiliih kietátyejičeepeih tobdeh sámmilij riehti-ibárdâsâid já máttiđ váldid huámášumán kuávlulii já ärbivyehikuáhtâsii omâsteijeevuodâ, kulttuurlijd hiáivulášvuotâkoččamušâid sehe raajijd priivaat já kávpálii kiávtust.

Iárasáid ko sámmiláid lii hástee adelid muuneeld almoliđ ravvuid hiáivuláš kávpálaš sámmikulttuurist inspiraatio viežžâmân. Sámmiliih pooliitliih tuáimee láá kuittâg čielgâsmittám uáinuidis já páhudám, ete säämi aalmug oomâst jieijâs kulttuurärbist. ovdâmerkkân Taažâ Sámitigge lii ive 2021 muštálm uáinus, mon miel sámmilij individuaalláš já kollektiivláš kulttuur, tegu esteetliih elementeh, muusik, kielâ, muštálusah já historjá já eres kulttuuruásih, láá sámmilij omâdâh.

Taan keččámkuávlust sámmilii ohtâsii omâduv kevttimân já sámmikulttuur kávpálaš ávhástálmân váttuo lope sámmilij vuoigádvuodâhaldâšeijein siämmáánáálá ko mon peri eres nube omâstem amnásttes vuoigádvuodâiguin syeijejum pyevtittás kávpálaš kiávtun taarbâš love vuoigádvuodâi haldâšeijest. Lii pyeri huámášid, ete omâstem puáhtá lede maangâ táásist ovdâmerkkân puohâi sámmilij ohtâsâš tai kuávlul- já ärbivyehikuáhtâsâš. Arváláddám já suogárdállám sámmilij ohtâsii omâduv kávpálaš kiávtun uuccámnáál luuvijn já monâttálmijn lii koskân.

4. Puáhtá-uv sámmilii kietátyeje maaliid já minstârijd uástid já orniivetteđ-uv tij kuursáid?

Mij ep vaidálitteht vyebedi valmâšminstârijd sámmimáaccuhij kuávlulijn maaliin ijge mist finni eres-uv sámmilij kietátuojij minstârijd tâi tuoijumravvuid. Motomijn mii vyebedim kiirjijn pyehtih kale kavnuđ sáámi kietátuojij minstâreh já maalih, mutâ ama huámášah sámmilij riehti-ibárdásáid, kuávlulii já árbivyehekuáhtásii omásteijeevuodâ, hiäivulâšvuotâkoččâmušáid sehe raajijd priivaat já kávpálie kiävtust (kei koččâmušáid 1–3).

Mist láá táválávt valjiittásâst Stoorstálka tuoijuu-jieš-valmâšpaketteh, main láá amnâsij lasseen meiddei pargopiergâseh já ravvuuh. Tággáár amnâšpakettáin puáhtá ovdâmerkkân njuškottiđ päädi. Stoorstálka tuoijuu-jieš-pakettijn ovdâsvástádâslâšvuotâkoččâmušah láá čovdum tuu peelest.

Mij ornip jieččân jesânáid kietátyejikuursáid, já jis tun tiävdáh jeessânvuotâiävtuid, puávtáh uuccâđ jeessânvuodâ já peessâđ ton peht mii kurssáid.

5. Skappuuvetteđ-uv tâi vyebedivetteđ-uv tij puáris já kevttum sáámi- tâi eres máaccuhijd?

Mij ep skappuu kevttum máaccuhijd vyebedim várás epke lono taid jiejah uđđâsistvyebedimân Duodji Shopist. Mij väldip kuittâg postamáávsvu uástá tuu puáris máaccuh já jo-uv väldip tom skeŋkkimin mii historjálâš čuágaldáhân tâi anneep tom uđđâsist ääšimiöldásávt sâmikulttuurân heivejejee vuovviin. Vaidálitteht mij ep kuittâg pyevti mäsiđ tuu puáris mácuhist.

Facebookist lii juávkku "Osta-Myy-Lainaa-Vuokraa-Tilaa Saamenpuku", mast kevttimoornigist leijee máaccuh puáhtá faallâđ nubbiid. Ama huámášah, ete juávhust vyebedih já lonotter tááláá-áigâsijd adai ääigi vuoiŋâ miöldâsijd kiävtun uáivildum máaccuhijd. Siämmáánáálá ko eres-uv aasijn, sámmilij táárbuh, áárvuh já muččâdvuotâaddejumeh muttojeh ääigi miel.

Jis tuu kavnam máaccuh lii jo viehâ puáris, tast lii jurdemist eenâb historjálâš tâi tobdoárvu. Távjá puáris pihtâseh pyehtih leđe meiddei eres ko sámmilij jieijâs anneem sámmimáacuheh. Ovdâmerkkân Ruávinjaargâ já Laapi kuávlust viđđâsubboht-uv lii lamaš aanoost nuuvt kočodum ubbâmáaccuh, mii lii lamaš meiddei motomijn kuávluin syemmilij puásuitallei pargopiivtâs. Laapist lâi kuhháá árbivyehe, mast luvâttuv majemuu luoka jotteeh kárvudáttii nk. peŋkkâjâin (suom. *penkinpainaajaiset* adai *penkkarit*) sámmimáaccuh sulâstitee pihtásáid. Aalgâst peŋkkâjâáh lâi árvugâs árbivyehe, mutâ ääigi miel tot lii nubástum eenâb karnevaal lágân juhlen. Sámmimáacuheh láá meiddei kopijistum mađhásem já naamijâšulmijd. Tágarah pihtâseh kárvonoh ain, nuuvt ete lii máhđulâš, ete sâmikulttuur keččâmkuávlust piivtâs ij lah olmâ máaccuh.

Mij pyehtip adeliđ arvâlus tuu mácuhist já väldip arvâlusâst 40 eurod. Vuolgât máaccuhistâđ valjeest kuuvijd já tärhis tiäduid sehe rekigistemčujottâsâđ čujottâsân sami.duodji[at]co.inet.fi.

6. Pyevtittásâi faallâm Duodji Shopân

válduášálávt Duodji Shopist vuábdohoh tuše sámmilij pyevtiteijei pyevtittásah, mutâ mij väldip kuorâttállâm já táárbu miel vyebedimnáál meiddei eres sâmisiskáldâslâš pyevtittásáid, moh heivejeh mii valjiittásân. Keejâ tärkkilubboht čujottâsâst <https://duodjishop.fi>. Puávtáh faallâđ jieijâđ pyevtittásáid mijjân váldimáin mijjân ohtâvuodâ: [shop\[at\]samiduodji.com](mailto:shop@samiduodji.com).

7. Sämmiláid já säämi kietâtuáján lahtojeejje tutkâmuš

Lii teháláš, ete sämifáádáh láá mielâkiddiivááh tutkâmsyergist. Návt tutkâmpuátuseh puátih meiddei sämisiärvus já -kulttuur ävkkín.

Servi uázžu ennuv ohtâvuotâpivduid já -iävtuttâsâid, mast sämmiliih já säämi kietâtyeji láá tutkâmčuosâttâhhân. Vaidâlitteht mist ij táválávt lah máhđulášvuotâ uásálistid tutkâmhavváid ijge leđe tutkâmhaavái partnerin tâi stivrimjuávhu uássin. Mij ep meiddei tiätusyejisuujai keežild pyevti jyehid jieččân jesânij ohtâvuotâtiäđuid epke mij válđuášálávt jyevi tutkâmhahâpivduid jieččân jesânáid.

Jis tutkâmuš kuáská sämmilij kulttuuráárbán, mij pivdep váldid huámmášumán sämitige ráhtim monâttállâmrvuvu sämmilij kulttuuráárbán já ärbivuáváláš tiätun kyeskee tutkâmhaavâin. Raavâ kávnnoo sämitige nettisijđoin.

8. Sämielâi já sämmilij tobdosvuodâ ávhástállâm kávpálijn ohtâvuodâin

Eres koččâmušâin mij pivdep váldid ohtâvuodâ säämi aalmug virgáláš ovdâsteije adai sämitiigán (www.samediggi.fi). Meiddei Sämirááđán puáhtá váldid ohtâvuodâ sämmilij kulttuurlij resursij haaldâšmân lahtojeejje koččâmušâin (www.saamicouncil.net).